

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

Εξοχη δραματοποιημένη ανάγνωση του αριστουργήματος του Δημήτρη Χατζή «Το φονικό της Ιζαμπέλας Μόλναρ» από τη θεατρική ομάδα «Πρόχειρο Θέατρο»

Του **Κώστα Γεωργουσόπουλου**

Ο Δημήτρης Χατζής έχει τρεις περιόδους στη λογοτεχνική του πορεία. Με το μυθιστόρημα «Φωτιά» πριν από τον Εμφύλιο εγκαινιάσε εντυπωσιακά την είσοδό του στο λογοτεχνικό μας πάνθεον. Ακολούθησε η επώδυνη εξορία στον υπαρκτό σοσιαλισμό παρ' όλο που συχνά τον έφερε ιδεολογικά αντίθετο με τις πρακτικές του σταλινισμού και των Βαλκάνιων ή βορειότερων μιμητών του. Εκείνη την ώριμη περίοδο έγραψε τα υπέροχα διηγήματά του, που αμέσως τον καθιέρωσαν ως μέγα μάστορα του διηγηματικού μας κανόνα. Μετά τη μεταπολίτευση και έως τον αιφνίδιο θάνατό του έκλεισε την πεζογραφική του παραγωγή με ακόμα ωριμότερα έργα (όπως π.χ. το «Διπλό βιβλίο»). Το πρώτο πάντως κείμενο που έγραψε ύστερα από την εγκατάστασή του στην ταραγμένη μεταπολιτευτική περίοδο ήταν μία από τις εξοχότερες νουβέλες της ελληνικής πεζογραφίας: «Το φονικό της Ιζαμπέλας Μόλναρ».

Οποιοσδήποτε απολαύσει τη λογοτεχνία του Χατζή, χωρίς αμφιβολία το «Φονικό» του ανα-

INFO

Η παράσταση «Το φονικό της Ιζαμπέλας Μόλναρ» (σε σκηνοθεσία Δέσποινας Γκάτζιου) θα παρουσιαστεί ξανά στο «Ιωνικό Κέντρο» (Λυσίου 11, Πλάκα. Τηλ. 210-3246.614).

τρέπει όλη την εικόνα που έχει συγκροτήσει για το έργο του. Ο Χατζής υπήρξε πάντα ένας ρεαλιστής συγγραφέας, έστω ένας συνειδητός μάστορας του κριτικού ρεαλισμού, όπως αυτό το λογοτεχνικό ιδίωμα το ανέλυσε περιπουδαστα ο Λούκατς, ένας θεωρητικός που πολεμήθηκε ευθέως από τους στρατευμένους του σοσιαλιστικού ρεαλισμού, επίσημης αισθητικής και πολιτικής ηθικής του σταλινικού λογοτεχνικού κανόνα. Το «Φονικό» είναι ένας ώριμος στοχασμός μέσω μιας απλής μυθοπλασίας πάνω στο αισθητικό φαινόμενο, θα τολμούσα να ισχυριστώ στο αισθητικό αίνιγμα. Γιατί κάθε προσπάθεια να οριστεί το «Ωραίο», η ομορφιά, έφτασε τον στοχασμό των φιλοσόφων στα όρια του αγνώστου ή τουλάχισ-

Πνευματικό λουτρό

Σκηνή από την παράσταση «Το φονικό της Ιζαμπέλας Μόλναρ» με τις Ειρήνη Ράπη, Ηλέκτρα Γεννατά, Δέσποινα Γκάτζιου που θα ανέβει και πάλι το φθινόπωρο στο «Ιωνικό Κέντρο»

στον της απροσδιοριστίας και της σχετικότητας. Ο Χατζής δεν γράφει στο κενό. Ερχεται να συμπληρώσει διάσημες απόπειρες να οριστεί το αόριστο της ομορφιάς και η σχέση του ωραίου με τη μορφή του, του περιεχομένου με τη φόρμα, της ύλης με το είδος, όπως το προσέγγισε ο Αριστοτέλης.

Ο Χατζής στη νουβέλα του έρχεται να επανα-

προσδιορίσει την έννοια της εντελέχειας στην αισθητική. Δηλαδή να εξετάσει τι είναι εκείνο που κάνει ένα έργο τέχνης αυτόνομο, που υπακούει σε μια εσωτερική ανάγκη να ρέπει προς την εντελή του μορφή και εν γένει αν κάθε έργο τέχνης ενέχει το τέλος του, τον σκοπό του;

Ανάλογα έργα στην ιστορία της λογοτεχνίας του Εντγκαρ Αλαν Πόε, του Οσκαρ Ουάιλντ, του Βα-

Ζύμωμα ψωμιού, τραγούδι, μοιρολόι, γλέντι

Η σκηνοθεσία της παράστασης η Δέσποινα Γκάτζιου που ενσαρκώνει και τον έναν πόλο της αφήγησης παράλληλα με την εξίσια απόδοση του λόγου έσπασε μια σειρά από καθημερινές τελετές ανθρωπίνης πολυπειρης δημιουργικότητας, ζύμωμα ψωμιού, στρώσιμο εορταστικού τραπεζιού, μεταγίσεις οίνου, τραγούδι, μοιρολόι, γλέντι, για να αντιπαραβάλει την προσωπική καλλιτεχνική δημιουργία με τη λαϊκή κατα-

σταλαγμένη, σοφή και γυμνή από μαλάματα παραδοσιακή αισθητική. Πουθενά γραφικότητα, πουθενά kits (εξάλλου προσωπικά πιστεύω πως το kits είναι εφεύρημα των λογίων!). Μια απείρητη απόλαυση ενός θεμελιώδους νεοελληνικού κειμένου όπου ισορροπούν η τέχνη του λόγου και η διαλεκτική πάνω στο πλέον δυσπρόσιτο ζητούμενο της φιλοσοφίας: τον ορισμό της ομορφιάς.

Δίπλα στην Γκάτζιου η Ειρήνη

Ράπη και η Ηλέκτρα Γεννατά ουσιώνουν με ευαισθησία και γνώση τον λόγο και τον στοχασμό του Χατζή. Η εξίσια φωνή του Γιώργου Γκάτζιου δίνει μια απροσδόκητη τέταρτη διάσταση στο όλον. Σημειώνεται ρόλο παίζουν και τα παραδοσιακά σκεύη μόνο σκηνικό και οι θαυμάσιοι φωτισμοί του Χάρη Δάλλα. Δείτε (όπου ξαναπαίξει) αυτή την αχειροποίητη παράσταση του «Πρόχειρου Θεάτρου». Πνευματικό λουτρό.

λερί αλλά και ο «Απελλίς» του δικού μας Θεοτόκη, βρίσκονται χωρίς να προκαλούν σε μίμηση, μέσα στην περιοχή που ανικνεύει ο Χατζής. Εξάλλου η προσωπική του φίλια στα χρόνια της εξορίας στην Ουγγαρία με τον μεγάλο έλληνα γλύπτη Μέμο Μακρή και την εικαστική γυναίκα του αλλά και ντοκουμέντα από τη ζωή του τραγικού ιδιοφυούς Γιαννούλη Χαλεπά και την πρόσφατη, με τη συγγραφή του «Φονικού», τραγωδία του μεγάλου ζωγράφου Κωνσταντίνου Παρθένου, που σχεδόν αλυσσοδεμένος από τη θυγατέρα του στο σπίτι του απέναντι από το Ηρώδειο όλα αυτά ερεθίζουν τον προβληματισμό του Χατζή, για να θεμελιώσει την προσωπική του περί ακραίου θεωρία, όπου το ύφος και το ήθος, η αρμονία και η τάξη που χαρακτηρίζει ένα γλυπτό (και κάθε έργο τέχνης) δεν προϋποθέτει ούτε ύφος, ούτε ήθος, ούτε αρμονία, ούτε τάξη στη ζωή και στη συμπεριφορά του καλλιτέχνη, ίσως μάλιστα συμβαίνει το αντίθετο, μια καλλιτεχνική ζωή ευπρεπής, εύτακτη, αρμονική και ηθικά προσαρμοσμένη στα κοινώς παραδεκτά είναι προϋπόθεση για έργα καώδη, άτακτα και ανήθικα!

Η Ιζαμπέλα Μόλναρ γυναίκα κυδαία, άτακτη, άσχημη, πρόστυχη και ακοινωνήτη δημιουργεί γλυπτά εξαιτίας ομορφιάς με εσωτερική αρμονία, αναλογίες ύψιστης γεωμετρίας και απείρητης απλότητας. Όταν αλλάζει ζωή, παντρεύεται και ο σύζυγός της την οδηγεί σε βίο και συμπεριφορές ντρεσαρισμένες στα κοινά ήθη, στη νομιμότητα, την ευπρέπεια και την ειλικρίνεια αισθημάτων, τα έργα της γίνονται κυδαία, περίπλοκα, απρόσιτα, αποτρόπαια και εντέλει άσχημα.

Για να λυτρωθεί θα καταφύγει στον φόνο, στην καταδίκη και στην απόλυτη σιωπή, αφού έχει καταστρέψει τα έργα της κοινωνικής και ηθικής της προσαρμογής.

Στο «Ιωνικό Κέντρο», στην οδό Λυσίου της Πλάκας, η θεατρική ομάδα «Πρόχειρο Θέατρο» δίνει μια εξοχη δραματοποιημένη ανάγνωση του αριστουργήματος του Χατζή. Τρεις γυναικείες φιγούρες και η φωνή ενός αφηγητή καθιστούν το κείμενο του Χατζή μια πολυφωνική παρτιτούρα, όπου η μουσική του εκκέεται και από τους καθαρά φιλοσοφικούς στοχασμούς και από τα τραγικά αδιέξοδα της δράσης.

Ο Χατζής εφνύρε έναν έξοχο τρόπο να προσεγγίσει ένα άκρως δύσχηστο αισθητικό πρόβλημα. Ενας απλοϊκός, όπως ο καθένας μας, αφηγητής - παρατηρητής εισδύει μέσα στο εργαστήριο του καλλιτέχνη και συνεχώς ερωτά, απορεί, συγκρίνει, αμψχανεί ή φωτίζεται από τις αντιφάσεις και τις συγκρούσεις της ζωής με την τέχνη, του καλλιτέχνη με το έργο του.

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

Ο «Βουσινόκηπος» σε απευθείας αναμετάδοση

Η φήμη του βρετανικού θεάτρου Ξεπερνά κατά πολύ τα σύνορα της χώρας, γι' αυτό και δεν εκπλήσσει που 375 αίθουσες σε όλο τον κόσμο θα αναμεταδώσουν, απευθείας από το Εθνικό Θέατρο της Αγγλίας, τον «Βουσινόκηπο» του Αντον Τσέχοφ στο τέλος του μηνός. Οι αίθουσες αυτές αποτελούν το δίκτυο του προγράμματος National Live, στο οποίο συμμετέχει και το Μέγαρο

Η Ζόι Γουαναμείκερ ως Ρανέφσκαγια και η Τσάρπι Γουέκφιλντ ως Ανια στον «Βουσινόκηπο» του Τσέχοφ

Μουσικής Αθηνών οπότε και το ελληνικό κοινό θα μπορέσει να απολαύσει, στην Αίθουσα «Αλεξάνδρα Τριάντη», έναν «Βουσινόκηπο» αρκετά διαφορετικό από αυτόν που έχουμε συνηθίσει. Γιατί η νέα απόδοση του έργου από τον αυστραλό συγγραφέα Αντριου Απτον (ο οποίος διευθύνει τον Θεατρικό Θίασο του Σίδνεϊ με τη σύζυγό του, ηθοποιό Κέιτ Μπλάνσετ) αποφεύγει τα συναισθηματικά στερεότυπα και τη ρομαντική νοσταλγία και επιλέγει μια πολύ πιο σκληρή γραφή, με σημερινό λεξιλόγιο. Το καστ αποτελείται από σπουδαίους θεα-

τρικούς ηθοποιούς: τη Ζόι Γουαναμείκερ στον ρόλο της Ρανέφσκαγια, τους Κόνλεθ Χιλ (Λοπάκιν), Τζέιμς Λόρενσον (Λεονίντ Γκάιεφ), Τσάρπι Γουέκφιλντ (Ανια), Κλόβι Μπλέικλι (Βάρια), Μαρκ Μπόναρ (Τροφίμοφ) κ.ά. Η σκηνοθεσία είναι του Χάουαρντ Ντέιβις ο οποίος ζωντανεύει μια εποχή μεγάλων και οδυνηρών αλλαγών στη Ρωσία, όταν ο παλιός κόσμος κατέρρευσε και η χώρα βάδιζε προς την Επανάσταση του 1917. Η παράσταση παίζεται στο Λονδίνο από τον περασμένο Απρίλιο, στη σκηνή Ολίβιε του Εθνικού Θεάτρου.

INFO

Πέμπτη 30 Ιουνίου (21.00) στην Αίθουσα «Αλεξάνδρα Τριάντη» του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών (Βασ. Σοφίας και Κόκκαλη, τηλ. 210-7282.333, <http://www.megaron.gr>). Εισιτήρια: 14 ευρώ, φοιτητικά 7 ευρώ.